

P A C T A

CIRKULÄR 14:34

Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Ulrika Wallén, Per Gradén, Alexandra Wåhlistedt,
Christina Madfors

Nyckelord: Lärare, förskollärare, legitimation,
behörighet, övergångsbestämmelser, arbetsrätt

Kommunstyrelsen
Landstingsstyrelsen
Regionstyrelsen
Medlem i Pacta
Arbetsgivarpolitik
Ansvarig för förskola
Ansvarig för grundskola
Ansvarig för gymnasieskola
Ansvarig för vuxenutbildning

Konsekvenser av skärpta behörighetsregler och legitimation för lärare och förskollärare samt övergångsbestämmelser

Inledning

Skollagen (2010:800) och lagen (2010:801) om införande av skollagen innehåller bestämmelser om lärare och förskollärare, dvs. vilka som får undervisa i skolväsendet. Lagarna tillämpa på utbildning och annan verksamhet från och med den 1 juli 2011 om inte annat följer av lagen om införande av skollagen. När det gäller kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare tillämpas lagen från och med den 1 juli 2012.

Reformen har två delar - skärpta behörighetskrav och införande av legitimation.

Innan hela reformen trätt i kraft har den ändrats flera gånger och den senaste ändringen gäller från och med den 1 juli 2014 (SFS 2014:417, 458).

I detta cirkulär redovisas kortfattat de ändringar som införts när det gäller behörighet och legitimation samt introduktionsperiod. Det ersätter cirkulär 13:68.

Behörighet

Behörighet innebär att lärare/förskollärare ska vara behöriga i de ämnen de undervisar i. Kravet på behörighet gäller från och med den 1 juli 2011. Huvudvägen till behörighet är genom behörighetsgivande utbildning vid universitet och högskolor. I förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare finns beskrivet, vilken utbildning som krävs för att vara behörig att bedriva viss undervisning i skolan.

Efter den 1 juli 2011 måste en lärare/förskollärare i skolväsendet vara behörig för att anställas tillsvidare. Enligt skollagen kan en lärare/förskollärare som inte är behörig endast anställas tidsbegränsat.

Ändringarna i förordningen om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare trädde i kraft den 1 december 2013, med ytterligare kompetterande ändringar som började gälla per den 1 juli 2014.

Legitimation för lärare och förskollärare

Lagstiftningen

Den 2 mars 2011 beslutade riksdagen att införa legitimation för lärare/förskollärare. Denna reform införs i flera steg från och med den 1 juli 2011. Den 1 december 2013 infördes legitimationskrav. Det är krav på legitimation för att anställas som lärare/förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning, bedriva och ansvara för undervisningen, besluta om betyg och att vara mentor. En lärare/förskollärare som får ändrade anställningsvillkor efter den 1 december 2013 måste vara legitimerad för att fortsättningsvis vara tillsvidareanställd och ansvara för undervisningen etc. Behörighetskravet har ersatts med krav på legitimation.

Undantagsregler

Undantag görs för lärare som undervisar i modersmål eller i ett yrkesämne (gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasienivå) samt vissa kurser inom vuxenutbildningen.

Övergångsregler

Det finns särskilda övergångsregler som gäller till och med den 1 juli 2015 respektive den 1 juli 2018 (gäller sarskolan). Övergångsbestämmelserna gör det möjligt att undervisa och besluta om betyg utan att vara legitimerad lärare/förskollärare. De som ingått avtal om anställning som lärare/förskollärare före den 1 juli 2011 får undervisa och självständigt besluta om betyg utan legitimation fram till utgången av juni 2015. Annars måste läraren/förskolläraren från och med den 1 december 2013 ha legitimation. Det betyder att efter den 1 juli 2015 upphör rätten för läraren/förskolläraren som anställts före den 1 juli 2011 och som inte har legitimation att självständigt ansvara för undervisningen och besluta om betyg.

Nya bestämmelser

Vissa lärare/förskollärare ska få undervisa under en övergångsperiod även om de inte uppfyller kravet på behörighet och legitimation. Det gäller till exempel de som har lång undervisningserfarenhet, som arbetar i sarskolan (se kommande avsnitt) och inom kultur- och musikskolan. Undantaget gäller de som är verksamma den 1 december 2013.

Fritidspedagoger ska få bedriva och ansvara för undervisningen i fritidshemmet trots att hon/han inte är legitimerad och behörig för undervisningen. Förändringarna är införda i lag och förordning.¹

Förlängd övergångsregel i särskolan

Övergångsperioden i fråga om krav på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning och besluta om betyg i skolväsendet förlängs till den 30 juni 2018 för lärare/förskollärare som undervisar i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller särskild utbildning för vuxna.

Krav för legitimation

För att erhålla legitimation krävs lärar- eller förskolläraryxamen. Från och med den 1 juli 2014 är kravet på lämplighetsintyg respektive introduktionsår borttaget och den nyexaminerade läraren kan ansöka om legitimation direkt. Det är hos Skolverket läraren/förskolläraren ansöker om legitimation. Först när läraren/förskolläraren har legitimation kan hon/han få tillsvidareanställning och självständigt ansvara för undervisningen och besluta om betyg. Undantagna detta är modersmåls lärare och yrkeslärare i gymnasieskolan etc. (Se ovan under Undantagsregler).

En huvudman som anställer en nyexaminerad lärare eller förskollärare som har behörighetsgivande examen är som huvudregel skyldig att se till att läraren eller förskolläraren genomför en introduktionsperiod i omedelbar anslutning till anställningens påbörjande, om inte läraren eller förskolläraren tidigare har genomfört en sådan period.

Skolverket ansvarar för legitimationsregistret och utfärdande av legitimation.

Lärarnas ansvarsnämnd har inrättats vid Skolverket för att pröva frågor som rör varning och återkallelse av legitimation. Det är Skolinspektionen som anmäler läraren/förskolläraren till Lärarnas ansvarsnämnd. Anmälan kan grundas på exempelvis oskicklighet, brottslighet eller sjukdom. Som ansvarig tillsynsmyndighet för skolan och förskolan är det Skolinspektionen som tar emot och utreder anmälningar från t.ex. elever, barn, föräldrar, kollegor eller arbetsgivare och avgör om ett ärende ska anmälas vidare till Lärarnas ansvarsnämnd.

¹ Prop. 2012/13:187, SFS 2013:693, SFS 2013:694. Förändringar i skollagen och lagen om införande av skollagen träder i huvudsak i kraft den 1 december 2013. Huvuddelen av ändringarna genomförs genom att regeringen och, i förekommande fall, Skolverket meddelas rätt att föreskriva regleringarna.

Anställning, undervisning och betygsättning

Anställd före den 1 juli 2011

Förskoleklass, grundskola och gymnasieskolan

Läraren/förskolläraren får under tiden för anställningen ansvara för undervisning och betygssättning även utan legitimation fram till den 30 juni 2015.

Särskolan

För särskolan gäller att en sådan lärare/förskollärare som saknar legitimation och behörighet och som har ingått avtal om anställning som lärare/förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011, får under tiden för anställningen fortsätta att undervisa och självständigt besluta om betyg i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller särskild utbildning för vuxna. Övergångsregeln gäller fram till den 30 juni 2018, dock inte om läraren/förskolläraren får ändrade anställningsvillkor.

Anställd den 1 juli 2011 eller senare

Läraren/förskolläraren som har ingått avtal om anställning den 1 juli 2011 eller senare måste från den 1 december 2013 vara legitimerad för att få ansvara undervisning och självständigt sätta betyg.

Från den 1 december 2013 måste läraren/förskolläraren också vara legitimerad för att kunna anställas tillsvidare.

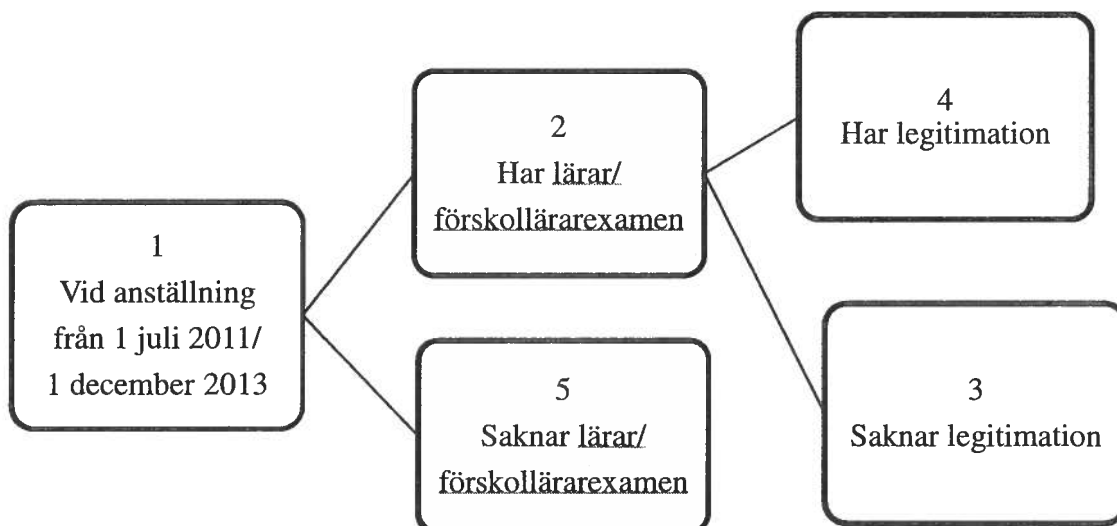
Tidsbegränsad anställning

Lärare/förskollärare som inte är legitimerad kan endast anställas med tidsbegränsning under högst ett år i taget, men bara om det inte finns en legitimerad lärare/förskollärare att tillgå, eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen. I de fall läraren/förskolläraren inte har legitimation får denna inte självständigt besluta om betyg. Huvudmannen måste fatta ett särskilt beslut om undervisningen är tänkt att pågå under sex månader eller mer.

Nedan lämnas en redogörelse för de huvudsakliga ändringarna i skollagen fr.o.m. den 1 juli 2011 utifrån olika anställningssituationer. Angivna laghänvisningar avser skollagen om inget annat anges.

Anställning av lärare/förskollärare från och med 1 juli 2011

Bilden illustrerar olika förutsättningar för en anställning som ingicks från juli 2011 och framåt. Numreringen i boxarna hänvisar till respektive underrubrik nedan

1. Anställning av lärare/förskollärare som ska bedriva undervisning från den 1 juli 2011 respektive den 1 december 2013

Behörighetskrav infördes den 1 juli 2011

Arbetsgivaren ska för undervisning använda lärare/förskollärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som hon eller han ska bedriva (2 kap. 13 § med undantag i 2 kap. 17 § och 18 §).

Vilken utbildning som krävs för att bedriva viss undervisning framgår av "Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare."

Undantag görs för lärare som undervisar i modersmål, i ett yrkesämne (gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasienivå), individuella kurser eller orienteringskurser i kommunal vuxenutbildning. För dessa gäller att de även efter den 1 juli 2011 ska kunna anställas tillsvidare och självständigt ansvara för undervisningen och besluta om betyg även om de inte har en utbildning som är avsedd för den undervisning de ska bedriva. Anledningen är att det råder stor brist på lärare inom dessa områden.

Legitimationskrav infördes den 1 december 2013

Genom införandet av legitimation skärptes regelverket ytterligare vad gäller vem som får anställas och användas för undervisningen.

Endast lärare/förskollärare som har legitimation och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisning (2 kap. 13 §) och anställas tillsvidare i skolväsendet (2 kap. 20 §).

Även utländsk lärar- och förskolläraryt utbildning ska kunna ligga till grund för legitimation. När utländsk lärarutbildning åberopas vid ansökan om legitimation (från 1 juli 2011) ska Skolverket inhämta ett yttrande från före detta Högskoleverket. Fram till 30 juni 2011 utfärdade dåvarande Högskoleverket behörighetsbevis, vilket är jämförbart med en svensk lärar-/förskolläraryt examen.

Det är inte legitimationen i sig utan lärarens/förskollärarytens behörighet som avgör var i skolväsendet (skolformer, årskurser och ämnen) hon/han får undervisa.

Endast legitimerade lärare/förskolläraryt får ha det yttersta ansvaret, och därmed det individuella ansvaret, för den undervisning som hon/han bedriver och självständigt besluta om betyg. Härmed tydliggörs vem som ska vara direkt ansvarig för undervisningen och vem som ska kunna ställas till svars för eventuella brister i den professionella yrkesutövningen, (2 kap. 15 § första stycket).

För lärare/förskolläraryt som är behörig men inte legitimerad och som bedriver undervisning gäller att hon eller han får ha ansvar för att bedriva så bra undervisning som möjligt men det är rektor respektive förskolechef som ytterst är ansvarig för undervisningen, 2 kap. 15 § andra stycket.

Lärare/förskolläraryt som inte tilldelats legitimation får inte använda beteckningen legitimerad lärare/förskolläraryt (2 kap. 16 §). Däremot får hon/han fortsätta att arbeta som lärare/förskolläraryt med beaktande av de begränsningar som följer av skollagen från och med den 1 december 2013, den 1 juli 2015 och den 1 juli 2018 (gäller särskolan), vilket innebär att hon/han inte självständigt ansvarar för undervisningen eller får besluta om betyg.

Lärare/förskolläraryt som är behörig och anställdt tillsvidare före den 1 juli 2011 men som inte är legitimerad får under en övergångsperiod, dock längst till och med den 30 juni 2015 eller 30 juni 2018 (gäller särskolan), självständigt ansvara för undervisningen och besluta om betyg. Därefter ska beslut om betyg fattas tillsammans med en legitimerad lärare/förskolläraryt alternativt av rektor.

Undantag görs för lärare som undervisar i modersmål, i ett yrkesämne (gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasienivå), individuella kurser eller orienteringskurser i kommunal vuxenutbildning. För dessa gäller att de även efter den

1 december 2013 ska kunna anställas tillsvidare trots att de saknar behörighet och legitimation, (2 kap. 18 §).

Genom införandet av legitimation kommer kravet på utbildning för att bedriva undervisning bytas ut mot krav på legitimation och behörighet för den aktuella undervisningen (2 kap. 13 §).

2. Inför anställning av lärare/förskollärare som har behörighetsgivande examen (tidigare lärarexamen och behörighet)

Lärare/förskollärare som har lärar- eller förskolläraryxamen och behörighet i de ämnen eller årskurser som anställningen avser kunde anställas tillsvidare fram till den 30 november 2013. Därefter krävs för tillsvidareanställning både behörighetsgivande examen inom de ämnen eller årskurser som anställningen avser och legitimation.

Utländska utbildningar kan från och med den 1 december 2013 ligga till grund för legitimation. Legitimerad lärare/förskollärare kan då anställas tillsvidare och självständigt ansvara för undervisningen och besluta om betyg.

3. Inför anställning av lärare/förskollärare som har lärar- eller förskolläraryxamen men inte fått sin legitimation (t.ex. nyutexaminerade)

Reglerna om introduktionsperiod gäller från och med den 1 juli 2014.

Efter examen måste läraren/förskolläraren ansöka om legitimation hos Skolverket. Arbetsgivaren som anställer en lärare eller förskollärare som har en behörighetsgivande examen ska se till att läraren eller förskolläraren i omedelbar anslutning till anställningens påbörjande genomför en introduktionsperiod inom undervisning som i huvudsak motsvarar hans eller hennes examen, om inte läraren eller förskolläraren tidigare genomgått en sådan introduktionsperiod. En introduktionsperiod ska vara minst ett läsår eller motsvarande på heltid och den kan genomföras under en eller flera anställningar.

4. Inför anställning av lärare/förskollärare som har legitimation

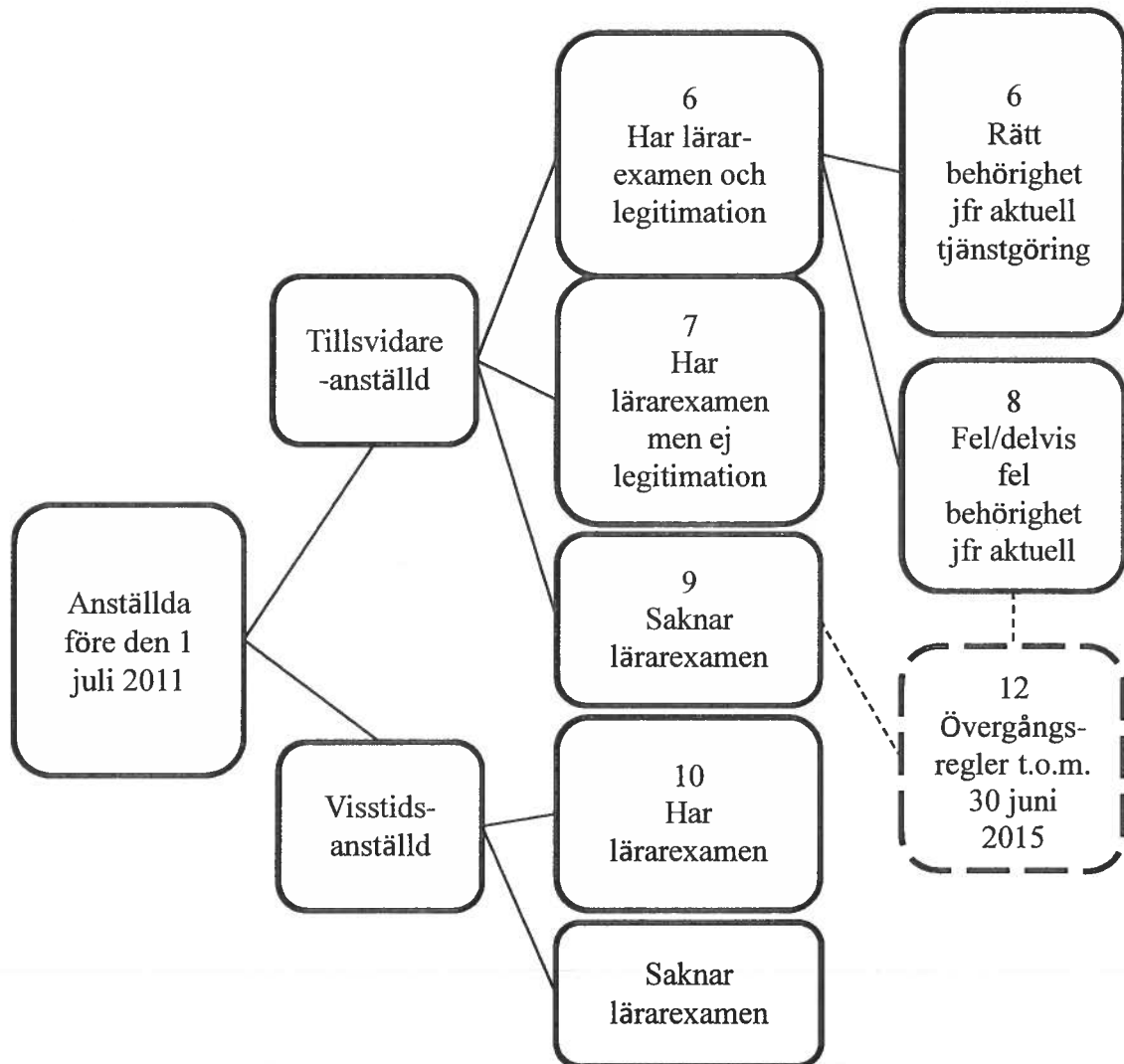
De som anställts höstterminen 2011 eller senare och har avlagt behörighetsgivande examen eller fått ett behörighetsbevis från Högskoleverket och arbetat motsvarande ett läsår den 1 juli 2012 (i en eller flera anställningar som lärare/förskollärare), kan anställas tillsvidare. Från 1 december 2013 krävs legitimation för att anställas tillsvidare. Är läraren/förskolläraren nyexaminerad och fått sin legitimation ska en introduktionsperiod genomföras, om inte läraren eller förskolläraren tidigare genomgått sådan introduktionsperiod. Introduktionsperioden genomförs under ett läsårs tjänstgöring eller motsvarande i huvudsak inom ramen för den nivå läraren/förskolläraren genom sin utbildning fått behörighet att undervisa.

5. Inför anställning av lärare/förskollärare som saknar lärar- eller förskollärarexamen

Om det inte finns någon annan att tillgå inom huvudmannens organisation som har behörighet och legitimation får huvudmannen använda annan person för att bedriva undervisningen. Detta gäller dock endast om personen är lämplig att bedriva undervisning och att personen i så hög utsträckning som möjligt har utbildning som motsvarar den utbildning som krävs för undervisningen eller om det finns särskilda skäl med hänsyn till eleverna eller barnen. Denna person får användas för undervisning högst ett år i sänder (2 kap. 21 §). Om anställningen är tänkt att pågå under sex månader eller mer måste huvudmannen fatta ett särskilt beslut om anställningen. Det är möjligt för huvudmannen att delegera beslut till t.ex. rektor/förskolechef.

Lärare och förskollärare anställda före den 1 juli 2011

Bilden illustrerar olika förutsättningar för lärare/förskollärare som är anställda före den 1 juli 2011. Numreringen i boxarna hänvisar till respektive underrubrik nedan.

6. Lärare/förskollärare som är tillsvidareanställd med lärarexamen och är behörig

Lärare/förskollärare med lärar-/förskollärarexamen och som har den utbildning som anställningen avser, kan fortsätta att undervisa i de årskurser och ämnen de har behörighet för.

Lärare/förskollärare som sammanlagt arbetat minst ett läsår (i en eller flera anställningar som lärare/förskollärare) kan ansöka om legitimation hos Skolverket.

7. Lärare/förskollärare som är tillsvidareanställd och har behörighetsgivande examen men saknar legitimation

Lärare/förskollärare som har behörighetsgivande examen ansöker om legitimation hos Skolverket.

8. Lärare/förskollärare som är tillsvidareanställd med lärar-/förskollärarexamen men saknar behörighet i visst ämne

Det räcker inte att läraren/förskolläraren har lärar-/förskollärarexamen för att uppfylla kvalifikationskraven för en tillsvidareanställning. Det krävs även behörighet inom samtliga ämnesområden inom vilka undervisning ska bedrivas.

Dessa lärare/förskollärare behöver komplettera sin utbildning så att de får behörighet inom samtliga ämnen inom vilka undervisning ska bedrivas. Detta ska ha genomförts senast den 30 juni 2015 alternativt den 30 juni 2018 (gäller särskolan). Syftet är att lärare/förskollärare under en övergångsperiod ska få användas under pågående anställning i samma omfattning som tidigare. Detta framgår av 33§ lagen om införande av skollagen.

Om läraren/förskolläraren inte har kompletterat sin utbildning så att hon/han fått behörighet i samtliga ämnen inom vilken undervisningen ska bedrivas före den 1 juli 2015 alternativt den 1 juli 2018 (gäller särskolan) och det inte finns någon annan att tillgå inom huvudmannens organisation som har behörighet/legitimation, får huvudmannen använda läraren/förskolläraren för att bedriva undervisningen. Detta gäller dock endast om personen är lämplig att bedriva undervisning och att personen i så hög utsträckning som möjligt har utbildning som motsvarar den utbildning som krävs för undervisningen eller det finns särskilda skäl med hänsyn till eleverna eller barnen. Denna person får användas för undervisning högst ett år i sänder.

Huvudmannen måste fatta ett särskilt beslut om undervisningen är tänkt att pågå under sex månader eller mer. Det är möjligt för huvudmannen att delegera beslut till t.ex. rektor.

9. Lärare/förskollärare som är tillsvidareanställd utan lärar-/förskollärarexamen eller legitimation

Lärare/förskollärare som inte har examen för den undervisning som ska bedrivas behöver komplettera sin utbildning till behörighetsgivande examen.

Lärare/förskollärare som saknar legitimation men som har anställts före den 1 juli 2011 har trots detta rätt att besluta om betyg och att ansvara för undervisningen, dock längst till den 30 juni 2015 alternativt den 30 juni 2018 (gäller särskolan). Det framgår av 33 § lagen om införande av skollagen.

Lärare/förskollärare som inte är legitimerad den 1 juli 2015 alternativt den 1 juli 2018 (gäller särskolan) får inte självständigt besluta om betyg eller ansvara för

undervisningen utan detta ska ske tillsammans med en lärare som är legitimerad eller rektor.

10. Lärare/förskollärare som är visstidsanställd och har lärar-/förskollärarexamen men helt eller delvis saknar behörighet för den undervisning som ska bedrivas

I skollagen finns en möjlighet att tidsbegränsat anställa lärare/förskollärare som helt eller delvis saknar behörighet för den undervisning som ska bedrivas. Anställning får ske under högst ett år i sänder.

Om det inte finns någon annan att tillgå inom huvudmannens organisation som har behörighet/legitimation, får huvudmannen använda annan person för att bedriva undervisningen. Detta gäller dock endast om personen är lämplig att bedriva undervisning och att personen i så hög utsträckning som möjligt har utbildning som motsvarar den utbildning som krävs för undervisningen eller det finns särskilda skäl med hänsyn till eleverna eller barnen. Denna person får användas för undervisning högst ett år i sänder. Om anställningen är tänkt att pågå under sex månader eller mer måste huvudmannen fatta ett särskilt beslut om anställningen. Det är möjligt för huvudmannen att delegera beslut till t.ex. rektor.

11. Lärare/förskollärare som är visstidsanställd och saknar lärar-/förskollärarexamen

Från den 1 juli 2011 får huvudmannen inte tillsvidareanställa den som inte uppfyller skollagens krav på behörighet på en tillsvidarebefattning. Huvudmannen kan dock under de förutsättningar som anges i punkten 8 sista stycket här ovan anställa den som inte uppfyller skollagens krav på visstid. Den som anställts efter den 1 juli 2011 och inte uppfyllt skollagens krav på behörighet får dock inte själv besluta om betyg eller självständigt ansvara för undervisningen.

Anställningen får ske under högst ett år i sänder. Se ovan, punkt 10 sista stycket.

12. Övergångsregler till och med den 30 juni 2015 och den 30 juni 2018 (gäller särskolan) för tillsvidareanställda lärare/förskollärare som saknar lärar-/förskollärarexamen eller som delvis saknar behörighet i ämnen inom vilken undervisning bedrivs

Om anställningen påbörjades före 1 juli 2011 kan lärare/förskollärare fortsätta undervisa och besluta om betyg under en övergångsperiod dock längst till den 30 juni 2015 alternativt den 30 juni 2018.

Det gäller för både lärare/förskollärare som saknar lärar-/förskollärarexamen och de som har examen men som delvis saknar behörighet i ämnen inom vilken undervisning bedrivs.

Dessa lärare/förskollärare behöver dock komplettera och skaffa sig en lärar-/förskollärarexamen alternativt behörighet i aktuellt ämne om de efter den 30 juni 2015

alternativt 30 juni 2018 ska kunna fortsätta ansvara för undervisningen och självständigt besluta om betyg.

Undantag för modersmåslärare och yrkeslärare på gymnasienivå

Lärare som ska undervisa i modersmål, i ett yrkesämne (gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasienivå), individuella kurser eller orienteringskurser i kommunal vuxenutbildning får utan lärarexamen anställas tillsvidare förutsatt att:

1. det saknas sökande som har utbildning avsedd för undervisning i modersmålet eller yrkesämnet
2. den sökande har tillräcklig kompetens i modersmålet eller yrkesämnet
3. det finns skäl att tro att den sökande är lämpad att bedriva undervisningen

Ändrade regler om introduktionsperiod och legitimation för lärare och förskollärare

Fr.o.m. den 1 juli 2014 ändrades kravet på genomförd introduktionsperiod för att få legitimation. Ändringen omfattar inga övergångsregler och alla lärare/förskollärare med behörighetsgivande examen kan ansöka om legitimation hos Skolverket.

Anställning av nyexaminerade lärare

Redan överenskomna anställningar

Den legitimationsgrundande anställningen infördes i HÖK 12 för att hantera skollagens krav på genomförd introduktion innan legitimation skulle kunna utfärdas. Påbörjade legitimationsgrundande anställningar gäller till dess att anställningsavtalet löper ut. Det gäller även de legitimationsgrundande anställningsavtal som ingicks före den 1 juli 2014 och där anställningen påbörjas efter den 1 juli 2014.

Överenskommelser om anställning som ingås efter den 1 juli 2014.

Vid anställning av lärare och förskollärare efter den 1 juli 2014, förordas tidsbegränsad anställning med stöd av 2 kap. 21 § skollagen (2010:800) för lärare/förskollärare som har behörighetsgivande examen men ännu ej fått legitimation utfärdad och därför inte kan tillsvidareanställas.

Nya möjligheter till behörighet

Den som redan har en legitimation kan ha rätt till ytterligare behörigheter. Den som är fritidspedagog kan få ämnesbehörighet. Ansökan kan ske hos Skolverket från **den 2 december 2013**.

Lärare/förskollärare med lång erfarenhet

En legitimerad lärare/förskollärare, som har bedrivit undervisning under sammanlagt minst åtta läsår under de senaste 15 åren inom ämnen som utbildningen inte ger behörighet till ska kunna komplettera med fler behörigheter.

För den som fyller 57 år senast den 1 juli 2015 räcker det med fyra läsårs undervisningserfarenhet. För att kunna tillgodoräkna erfarenhet av undervisning måste den ha fullgjorts såväl före den 1 juli 2015 som före tidpunkten för utökad behörighet.

Det är rektor, förskolechefen eller huvudmannen (kommunen eller den fristående skolan) som ska intyga erfarenhet av undervisning och lämplighet. Läraren/förskolläraren ansöker själv om ytterligare behörighet hos Skolverket. Behörigheten förs in på legitimationen.

Tidigare behörighet ska gälla

Lärare/förskollärare som tagit examen före 1 juli 2011 och inte fått ämnesbehörighet utifrån behörighets- och legitimationskravet kan nu få dessa prövade på nytt. Det gäller högskolekurser som avslutats före 1 december 2013. Kurserna kommer från den 1 december 2013 att bedömas utifrån de behörighetskrav som gällde vid tidpunkten för studierna.

Fritidspedagoger kan få behörighet

Den som har en fritidspedagogexamen eller motsvarande examen avsedd för arbete i fritidshemmet får nu möjlighet att söka behörighet under följande förutsättningar.

Om hon/han inom sin examen har studier i ämnen i grundskolan kan behörighet ges att undervisa i grundskolan årskurs 1-3 och/eller 4-6 i dessa ämnen. Det gäller även om arbetstagaren utöver sin examen har studier i ämnen i grundskolan, slutförda före den 1 december 2013.

Lärare med äldre behörighetsförklaringar

Lärare med behörighetsförklaringar utfärdade av Skolöverstyrelsen enligt 1971 års skolförordning ska meddelas legitimation trots att kraven i skollagen (på behörighetsgivande examen) inte är uppfyllda.

Danspedagoger etc.

Pedagoger som har en högskoleutbildning, som varit avsedd att ge kompetens för yrkesverksamhet i skolväsendet och som bedriver undervisning i dans, teater eller rörelse och drama ska kunna meddelas legitimation trots att de krav som ställs upp i skollagen för legitimation inte är uppfyllda. Det krävs att lärarutbildning saknas i ämnet under en övergångsperiod, vilken kräver att läraren/förskolläraren är anställd i skolväsendet den 1 december 2013. Lärarna ska komplettera sina studier med 30 högskolepoäng för att få lärarbehörighet.

Yrkeslivserfarenhet utanför skolväsendet

Tjänstgöringskravet i 34 § lag (2010:801) om införande av skollagen ändras till att omfatta ”en eller flera anställningar där arbetsuppgifterna liknar undervisning inom skolväsendet”.

Undantag från kravet på legitimation och behörighet

Förlängning av övergångsperiod gällande vissa lärare

Se vidare under rubrikerna Förlängd övergångsregel i särskolan och särskolan på sid 3 respektive 4.

Särskilt om vissa speciallärare och specialpedagoger

Speciallärare och specialpedagoger med specialisering mot utvecklingsstörning som inte har behörighetsgivande examen och som är anställda som lärare i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller särskild utbildning för vuxna ska undantas från kraven på legitimation eller behörighet för att få bedriva undervisning.

De ska få anställas som lärare utan tidsbegränsning och ska ha ansvar för den undervisning de bedriver.

Bestämmelsen gäller de speciallärare och specialpedagoger som den 1 december 2013 har en anställning som lärare i angivna skolformer och gäller även om de byter anställning.

Fritidspedagoger

Fritidspedagoger och lärare med examen avsedd för arbete i fritidshemmet ska få bedriva och ansvara för undervisning i fritidshemmet, trots att de inte är legitimerade och behöriga för undervisningen. De undantas från kravet på legitimation.

Skolverket kommer löpande att uppdatera om de nya möjligheterna till behörigheter med ny information. Se vidare på Skolverkets hemsida.

Kompletterande utbildningar för att nå examen och/eller breddning

Det finns olika möjligheter för lärare/förskollärare att utbilda sig vidare för att nå examen och/eller behörighet i fler ämnen. Statens särskilda satsningar för att lärare/förskollärare ska kunna vidareutbilda sig är bl.a. Lärarlyftet II m.m.

Lärarlyftet II

Lärarlyftet II är en fortbildningsinsats, som handlar om att lärare med en lärarexamen men som undervisar i ämnen de inte är behöriga i och har en tillsvidare tjänst eller visstidsanställning ska skaffa sig rätt ämnesbehörighet så att de även i fortsättningen får självständigt ansvara för undervisningen och besluta om betyg. Skolverket ansvarar för genomförandet, vilket sker genom överenskommelser med lärosäten med tillstånd att utfärda ämneslärar- och grundskolläraryxamen. Kurser och utbildningar finns inom många områden. För mer information se Skolverkets hemsida.

Yrkeserfarenhet validerad för behörighet

Validering

För lärare som vill få sin yrkeserfarenhet validerad för behörighet men som inte uppfyller kraven för lärare med lång yrkeserfarenhet ska det vara möjligt att få detta prövat.

Lärare som saknar lärarexamen och därmed lärarlegitimation kan erhålla detta genom VAL-projektet

Lärare som har behörighetsgivande examen i ämnen och som har undervisat som obehörig lärare sammantaget minst åtta läsår motsvarande heltid de senaste 15 åren ska kunna erhålla lärarexamen efter studier inom det s.k. VAL-projektet i utbildningsvetenskap om 30 hp (i stället för 60 hp som gäller för övriga lärarstudenter). För denna kategori lärare ska verksamhetsförlagd utbildning och introduktionsperiod anses vara fullgjord i och med kravet på åtta års yrkeserfarenhet. Dessutom finns ordinarie utbildningar på högskolor som erbjuder lärarutbildning.

Förutsättningar och möjligheter under övergångstiden fram till den 30 juni 2015 alternativt 30 juni 2018 (gäller särskolan)

Lärarens/förskollärares handlingsalternativ

- A. Läraren/förskolläraren har möjlighet att under övergångstiden fram till 30 juni 2015 alternativt 30 juni 2018 komplettera sin utbildning till examen och/eller rätt behörighet
- o Det är lärarens/förskollärares eget ansvar att komplettera sin utbildning till examen och/eller breddad behörighet
 - o Det är lärarens/förskollärares eget ansvar att finansiera sin kompletterande utbildning
 - o Arbetsgivaren kan bidra till eller uppmuntra läraren/förskolläraren att vidareutbilda sig till examen eller breddad behörighet men har ingen skyldighet till detta
 - o Läraren/förskolläraren fortsätter att undervisa utan att komplettera sin utbildning

Arbetsgivarens handlingsalternativ då läraren/förskolläraren inte har kompletterat sin utbildning:

- A. Läraren/förskolläraren kan användas för undervisning
- o men får inte självständigt ansvara för undervisningen eller besluta om betyg
 - o legitimerad lärare och/eller rektor beslutar om betyg

Huvudmannen måste fatta beslut om undantag för att kunna anställa lärare/förskollärare som saknar behörighet för den aktuella undervisningen. Beslutet får avse högst ett år.

- B. Annan lärare/förskollärare med rätt behörighet finns att tillgå. Sådana lärare/förskollärare rekryteras och används för undervisningen.
- o Lärare som saknar "rätt" behörighet kan bli övertalig
 - o Förändring i organisationen kan resultera i uppsägning på grund av arbetsbrist, se cirkulär 2004:50 "*Saklig grund för uppsägning av lärare på grund av arbetsbrist*"

Övrigt

Behörighetsförordning

Regeringen tydliggör i "Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare" vilken utbildning som krävs för undervisning i olika årskurser och ämnen/verksamheter.

Vidare information

Skollagen (2010:800)

Lag (2010:801) om införande av skollagen

Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare

Förordning (2013:693 och 694) om ändring i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare

Dessa lagar och förordningen kan sökas via:

<http://lagrummet.se/rattsinformation/Lagar-och-forordningar/> Svensk författningssamling (SFS) i fulltext

Skolverkets hemsida <http://www.skolverket.se/> som uppdateras kontinuerligt.

Frågor

Frågor med anledning av innehållet i detta cirkulär besvaras i första hand av:
Ulrika Wallén, Per Gradén och Alexandra Wåhlstedt.

Arbetsrättsliga frågor:

Christina Madfors och Johanna Read Hilmarsdottir.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Arbetslivssektionen

Caroline Olsson

Ulrika Wallén